

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Določila dvornega dekreta z dne 4. januarja 1836, št. 113. z. j. z. o enakih prednostnih pravicah skladnih prispevkov in zastankov pri sodnijskem iztirjevanji s cesarskimi davki (dvorni dekret z dne 16. septembra 1825, št. 2132, z dne 4. novembra 1831, št. 2533 in dekret dvorne pisarnice z dne 14. februarja 1840, št. 409. z. j. z.) ter določila §-a 31., št. 1. in 3. konkurznega reda z dne 25. decembra 1868 o enakem postopanju gledé javnih davščin z dokladami vred, katere so se naložile za namene javne uprave, z davki, pri razdelitvi izkupila nepremičnine, spadajoče v konkurzno sklado, se ne sme uporabljati na najemninske in šolske krajcarje ter njihove zastanke, ker so le-ti občinske doklade najemnikom na najemnine, katere plačujejo. Torej se ne more pri razdelitvi izkupila nepremičnine, katera se je prodala izvršilnim potom ali tekom konkurza priznati jim zakonite zastavne pravice sploh in za zadnja tri leta dolžnim zastankom posebno ne zakonite prednostne zastavne pravice pred knjižnimi upniki.

(Iz knjige judikatov c. kr. najvišjega sodišča št. 135: pleniss. sklep z dne 23. junija 1896, št. 187 Pr.)

Kazuje na veliki praktični sežaj, kateri ima vprašanje, je-li imajo najemninski in šolski krajcarji pravni značaj javne davščine, katero je plačevati od nepremičnine same, in je-li torej pri razdelitvi izkupila nepremičnine gledé njih postopati kot z prednostnimi tirjatvami, in kazaje na več razsodb najvišjega sodišča, tičočih se teh prašanj, katere niso med seboj v soglasji, naprosilo je c. kr. pravosodno ministerstvo predsedništvo c. kr. najvišjega sodišča, naj predloži to pravno prašanje v razsojo senatu, ki se naj sestavi v zmislu §-a 16., *lit. f*) ces. patenta z dne 7. avgusta 1850, št. 325. drž. zak.

V najpopolnšem senatu, kateri se je sestavil v zmislu tega zaprosila sklenilo je najvišje sodišče, da se vpiše v knjigo judikatov na čelu stoječi pravni rek, ter se je pri tem razmotrivalo sledeče:

Odgovor na prašanje, je-li pristojna takozvanim najemninskim in šolskim krajcarjem, oziroma zastankom le-teh pri razdelitvi izkupila za nepremičnino zakonita zastavna pravica sploh in posebno za ne več kakor tri leta stare zastanke istih prednostna zastavna pravica pred knjižnimi upniki, zavisen je od razsoje glede predhodnega prašanja, je-li so zmatrati najemninski in šolski krajcarji kot skladni prispevki in zastanki v zmislu dvornega dekreta z dne 4. januarija 1836, št. 113. drž. zak., oziroma kot take javne davščine ali kot doklade, naložene za namene javne uprave, gledé katerih priznava § 31., št. 1. in 3. konkurznega reda z dne 25. decembra 1868 jednako postopanje kakor z davki (in s pristojbinami od imovinskega prenosa) pri razdelitvi izkupila za nepremično blago, spadajoče h konkurzni skladi.

Ako se temu predhodnemu prašanju pritrdi, se ne more z ozirom na določbe dvornih dekretov z dne 16. septembra 1825, št. 2132. z. j. z. in z dne 4. novembra 1831, št. 2533 z. j. z. in dekreta dvorne pisarnice z dne 14. februarija 1840, št. 409. z. j. z. o zakoniti zastavni in prednostni zastavni pravici, katero ustanavljajo gledé cesarskih zemljiških davkov, in z ozirom na določbe dvornega dekreta z dne 4. januarija 1836, št. 113. z. j. z., po katerem se »skladni prispevki in njihovi zastanki iztirjavajo popolnoma po obstoječih predpisih za neposredne davke in uživajo pri sodnem iztirjavanji jednake predpravitve kakor cesarski davki«, dvoliti o zakoniti zastavni pravici in oziroma o prednostni zastavni pravici (gledé zastankov, katere niso dlje kakor za tri leta na dolgu) najemninskih in šolskih krajcarjev. Kot taki skladni prispevki zmatrajo se pa samo take tirjatve javno-pravnega značaja, katere se po načinu pobiranja državnih davkov pobirajo po javnih, za to določenih oblastvih potom porazdelitve na davčni goldinar, kakor a) deželne in okrajne doklade na realni davek, ki se plačuje od objekta in b) občinske doklade (občinske priklade), to so po merilu davka občanom naloženi zneski za občinske svrhe, kateri se morejo iztirjavati potom politične eksekucije.

Tudi § 31. konkurznega reda št. 1. in 3. govori o davkih in javnih davščinah, h katerim se prištevajo tudi za svrhe javne uprave naložene doklade na ta način, da se plačujejo neposredno za davki in dokladami, k katerim se nalagajo, torej o javnih dav-

ščinah, katere se plačujejo od zemljiške posesti, ali o dokladah, katere se nalagajo davkom, koje je plačevati od zemljiške posesti.

Ako pa tako zvanim najemninskim in šolskim krajcarjem ne pristojna značaj skladnih prispevkov ali javnih davščin od zemljiške posesti ali priklade na realne davke, potem se jim tudi ne more priznati zakonite zastavne, oziroma prednostne zastavne pravice do zemljišča, oziroma do izkupila, katero stopi na mesto zemljišča.

Najemninski, oziroma šolski krajcarji so v zmislu čl. XV. državnega občinskega zakona z dne 5. marca 1862, št. 18. drž. zak. kot naklade in davščine, katere se razpisujejo in nalagajo (razun doklad na neposredne davke ali na užitnino) v pokritje z dohodki iz občinskega imetja nepokritih stroškov za občinske svrhe (gledé katerih se nahajajo še daljne določbe v občinskih redih za posamezne kronovine in dežele, kateri so se izdali s posameznimi deželnimi zakoni, in sicer z dne 10. julija 1863 za Istro, §-a 80. in 81., z dne 14. novembra 1863 za Bukovino §-a 80. in 81., z dne 15. novembra 1863 za Šlezijo §-a 79. in 80., z dne 15. marca 1864 za Koroško §-a 80. in 81., z dne 15. marca 1864 za Moravsko §-a 80. in 81., z dne 31. marca 1864 za Nižje Avstrijsko §-a 82. in 83., z dne 7. aprila 1864 za Goriško in Gradiško §-a 81. in 82., z dne 16. aprila 1864 za Češko §-a 89. in 90., z dne 22. aprila 1864 za Predarlško §-a 79. in 80., z dne 28. aprila 1864 za Zgornje Avstrijsko §-a 79. in 80., z dne 2. maja 1864 za Solnograško §-a 81. in 82., z dne 2. maja 1864 za Štajersko §-a 78. in 79., z dne 30. julija 1864 za Dalmacijo §-a 88 in 89., z dne 9. januarja 1866 za Tirolsko §-a 79. in 80., z dne 17. februarja 1866 za Kranjsko §-a 81. in 82., z dne 12. avgusta 1866 za Galicijo, Lodomerijo in Krakovo §-a 81. in 82.

Poleg tega je še opomniti, da je že v občinskem redu za Koroško z dne 15. marca 1864, § 80, št. 3. občinam podeljena pravica, da samostalno nalagajo najemščinam, obstoječim v občini, najemninske krajcarje do 2 krajcarjev od vsakega najemninskega goldinarja, da se jednaka določba nahaja tudi v §-u 81. občinskega reda za Nižje Avstrijsko z dne 31. marca 1864 in da je samo za povišanje teh najemninskih krajcarjev treba oziraje se na znesek ali dobo privoljenja deželnega odbora ali pa pridobitve deželnega zakona, med tem, ko so se smeli po drugih občinskih redih najemninski krajcarji pobirati še le po deželnem zakonu, ki se je moral

zato pridobiti. Kar se pa tiče specijelno najemninskih šolskih krajcarjev, koji se pobirajo v občinskem okolišu dunajskem, navaja zakon z dne 19. decembra 1890, št. 44. drž. zak. v §-u 52. *lit. k*) kot upravno zadevo spadajočo v področje občinskega sveta: »Nalaganje davščin za pokritje občinskih potrebščin, potem določevanje pristojbin, odredbin in drugih dajatev za občinske svrhe« s tem, »da potrebujejo doklade, katere presegajo 30 odstotkov neposrednih cesarskih davkov ali užitnine, potem priklade na najemščine, katere presegajo ustevisi priklado, naloženo za šolske svrhe 15 krajcarjev od goldinarja letne najemščine, dalje nove naklade, davščine, pristojbine, odredbine in druge dajatve za občinske svrhe, bodisi da se naj plačujejo od vseh občanov ali samo za uporabo javnih potrebnih občinskih naprav, kakor tudi povišanje že obstoječih takih davščin privoljenja po deželnem zakonu«.

Dandanes znaša v občinskem okolišu dunajskem, razširjenem z zakonom z dne 19. decembra 1890 priklada na najemščino ustevisi priklado naloženo za šolske svrhe $9\frac{1}{4}$ kr. od najemninskega goldinarja, (torej $9\frac{1}{4}$ odstotka najemščine), od katerih odpade $4\frac{3}{4}$ kr. na najemninske krajcarje, $4\frac{1}{2}$ kr. na takozvane šolske krajcarje.

Iz tega sledi, da so takozvani najemninski (in na Dunaji tudi šolski) krajcarji občinske priklade, kateri se nalagajo na najemščino, koju plačujejo najemniki po meri najemninskega goldinarja in so torej davščina najemnikov za občinske svrhe po meri njih najemščine, nikakor pa ne davščina, katera se nalaga na zemljiško posest, se od te pobira ali pa priklada na davek, ki se pobira od zemljiške posesti. Značaja te priklade ne izpremeni, da se ne pobirajo od posameznih najemnikov po občinskih organih, ampak da se pobirajo na ta način, da se odmerjajo temeljem napoved najemnin, koje morajo izročevati hišni posestniki in katere morajo potrjevati najemniki, in da se predpisujejo hišnemu posestniku v plačilo in odpravo.

Kajti s tem, da iztirjava hišni posestnik to priklado najemninskih in šolskih krajcarjev ob jednom z najemščino od najemnikov in jo odpravlja samo s svojim lastnim dolžnim davkom davčni blagajnici ali občinski blagajnici, je vender-le najemnik oni, ki davščino plačuje, akoravno je, če je hišni posestnik s plačilom najemninskih in šolskih krajcarjev na dolgu, bodi si da opusti, iztirjati

je od najemnika, ali da je sicer iztirja, pa ne odrajta, dotični občini za iztirjanje takega zaostanka pridržana pot politične eksekucije proti hišnemu posestniku; in naj si se more za take zaostanke pridobiti sodno zastavno pravico na zemljiško posest dotičnega hišnega posestnika, vendar jim ne pristojajo zakonita in za ne več kakor tri leta dolžne zastanke prednostna zastavna pravica radi tega ne, ker se ne morejo zmatrati kot občinske davščine, katere je odrajtovati od zemljiške posesti in od njenega lastnika in katere so razdeljene na zemljiški davek, kojega plačuje lastnik, ampak ostanejo vedno davščine in priklade, katere imajo najemniki plačevati po meri najemščine in ob enem ž njo in je tudi plačujejo. Po navedenem se najemninski in šolski krajcarji ne morejo zmatrati kot take javne davščine in priklade, katere uživajo po obstoječih zakonitih predpisih pri sodnem iztirjavanju, oziroma pri razdelitvi izkupila jednake pravice z cesarskimi davki, vsled česar se ne more priznati za nje zakonita zastavna pravica sploh in posebno tudi ne prednostna zastavna pravica. Nasprotni nazor, kateri nima po navedenem v sedaj obstoječih zakonitih določilih nobene zadostne zaslombe, imel bi pa, ker se gre večkrat za precejšnje zastanke najemninskih in šolskih krajcarjev, kateri se tirjajo iz izkupila za zemljišče, za posledico neopravičeno oškodovanje knjižnih upnikov in vsled tega prikratbo zemljiškega kredita samega, kateri se pa mora tudi iz javnega interesa kolikor mogoče izogniti.

Kazensko pravo:

a) Nagovarjanje k zamolčanju stvarno nebitvenih okolnosti učinja hudodelstvo goljufije po §-u 199., lit. a) k. z. — Tudi nejavno izvršena nečista dejanja morejo učinkati znak prestopka po §-u 516. k. z. — Sodišče prve stopinje pristojno je razsoditi o kazenskem dejanji, obtoženem na podlagi poizvedeb nabranih v zmislu §-a 363., št. 4. k. pr. r., tudi tedaj, kader ni našlo v istem znakov hudodelstva.

Matevž O. je bil jako pohoten. Zabredel je bil tako globoko v nenravna čustva, da jim je dajal duška lotivši se nedolžnih fantičev. Že pred petimi leti se je bil izpozabil svojih nravnih dolžnostij na škodo takrat dvanajstletnega Milana B., a dne 24. aprila 1894. l. zvalil

je bil trinajstletnega Tilha S. v svojo klet, in z vinom opivši ga poskusil je zadostiti z njim svojim uprav živinskim čutilom. Izvlekel je bil Tilhu S. njegov ud, in pripravljal se je na drugi gnjusni čin, katerega pa ni mogel dovršiti, ker mu je bil fantič utekel. Žandarmerija je nečistnika radi rečenih dejanj tolminskemu okrajnemu sodišču ovadila, a le-tó je določilo zoper Matevža O. glavno razpravo na dan 14. septembra 1894. l. radi prestopka zoper javno nravnost po §-u 516. k. z. Na razpravo sta bili povabljeni priči Milan B. in Tilh S. Sodnik je oba fantiča poučil, da se moreta v zmislu §-a 153. k. pr. r. pričanju odpovedati, češ da bi njima lahko iz njiju izpovedanj kaka škoda ali sramota nastala. Dečka sta se napominane pravne dobrote poslužila, in sodnik je na-to Matevža O. radi nedostatnih dokazov nekrivim proglasil ter je njegova razsodba postala pravomočna. Toda državni pravdnik je predlagal v roku določenem v 4. odstavku §-a 363. k. pr. r. nove poizvedbe zoper Matevža O. radi hudodelstva nečistosti po §-u 129., *lit. b)* k. z. Prišlo je potem tudi na dan, da je Matevž O. Milana B. in Tilha S. nagovarjal, naj ne povesta resnice pri prej omenjenej razpravi dne 14. septembra 1894. l., nego naj trdita, da njima ni bil nikoli kaj slabega storil, in ju nikoli spolno zlorabiti skušal.

Državno pravdnništvo je radi tega Matevža O. obtožilo poskušane hudodelstva nečistosti po §-ih 8., 129., I., *lit. b)* k. z., gledé Tilha S., in hudodelstva goljufije nagovarjanjem na krivo pričanje pred sodiščem po §-ih 197., 199., *lit. a)* k. z., gledé obeh dečkov. Radi nečistih dejanj z Milanom B. ni državno pravdnništvo tožilo, ker ni bilo dokazano je-li preteklo po napominanih dejanjih več ali manj nego pet let, in je bilo radi tega ta dejanja zastarana zmatrati. Pri glavni razpravi pred goriškim okrožnim sodiščem predlagal je državni pravdnik, naj se Matevž O. gledé nečistih dejanj s Tilhom S. prestopka po §-u 516. k. z. krivim proglasi.

Goriško okrožno sodišče je Matevža O. hudodelstva goljufije po §-ih 197., 199., *lit. a)* k. z. krivim proglasilo ter ga obtožbe radi hudodelstva po §-ih 8., 129., I., *lit. b)*, odnosno prestopka po §-u 516. k. z. oprostilo in ga obsodilo v ječo šestih tednov.

Zoper to razsodbo sta vložila državni pravdnik in obtoženec pritožbo ničnosti.

Kasacijsko sodišče je z razsodbo z dne 22. junija 1895, št. 4930 obtoženčevo pritožbo odbilo, a onej državnega pravdnika

ugodilo in Matevža O. tudi prestopka po §-u 516. k. z. krivim proglasilo in ga obsodilo v ječo dveh mesecev.

Razlogi.

Obtoženčeva pritožba ni vtemeljena, odnosno ni pravilno vterjena. Neprimerno vterjena je pritožba v točkah, kjer trdi, da se obsojenec ni potegoval za krivo pričanje, nego da se je bil samo s sokrivcema dogovoril, ter da ni obsojenec Milana B. in Tilha S. na krivo pričanje pred sodiščem, nego samo v to pregovoriti skušal, da se poslužita pravne dobrote §-a 153. k. pr. r. Toda v napominanih prašanjih so izvajanja pritožbe protislovna s sodnimi vgotovljenji, katere potrjujejo soglasno s pravnimi spisi: a) da sta bila Milan B. in Tilih S. v svrhu pričanja pred tolminsko sodišče povabljeni (sicer bi se ne bila mogla niti sklicevati na § 153. k. pr. r.), in b) da ni obtoženec rečeni priči nagovarjal, naj se pričanja odrečeta, nego naj pred sodiščem resnico zamolčita. Stoprav kasneje iznašel se je bil (glasom spisov) ovinek uporabe §-a 153. k. pr. r. Ako pritožba išče ničnostnih razlogov (in sicer one točke 3. in 4. §-a 281. k. pr. r.) v okolnosti, da nista bili priči Milan B. in Tilih S. natančno izprašani, omeniti je, da sploh ne tiči v tem po zakonu določen razlog ničnosti; obtoženčeva, odnosno njegovega zagovornika, skrb je bila, uporabiti pravico stavljenja posebnih vprašanj; a da sta priči pred okrajnim sodiščem goriškim izpovedali, ne da bi se bili pozvali na pravno dobroto §-a 153. k. pr. r., to izvira iz spisov. (Sicer bi se bili mogli priči samo gledé obtožbe po §-u 129. k. z., nikakor pa ne tudi gledé one po §-u 199, *lit. a*) k. z., na določbo §-a 153. k. pr. r. z nado na mogoč uspeh sklicevati). O kršenji §-a 153. k. pr. r., kar bi sicer ne ustanavljalo ničnosti v zmislu §-a 281., št. 3. k. pr. r., se torej niti govoriti ne more. Napačna je pritožba ničnosti po §-u 281., št. 5. k. pr. r., kjer očita nedostatnost vtemeljenja okolnosti, da je sodišče obdolžitvi nagovarjanja na krivo pričanje, katero je naznanila priča Milan B. na glavni razpravi, verjelo; kajti naravno je pač, da ni potreba posebnega vtemeljevanja, zakaj se, sicer nesumni, izpovedbi priče veruje, tim manje, ker so pomisleki, ki jih pritožba iz prejšnjih izpovedeb priče Milana B. izvaja, vsaj v toliko ničevi, v kolikor je priča v prejšnji izpovedbi zgolj tajila, da jo je obtoženec Matevž O. podkupiti skušal, dočim ni bila one okolnosti niti omenila, o katerej

je pri glavni razpravi izpovedala, da jo je bil namreč obtoženec naprosil, naj reče na glavni razpravi, da o ničem ničesa ne ve, češ da je bila pijana. Materijelno pravni del pritožbe (§ 281., št. 9., *lit. a*) k. pr. r.) poziva se zgolj na nevažnost okolnostij, katere naj bi potrdili priči Milan B. in Tilih S., ter sklepa iz tega, da poskus, priče na zamolčanje nevažnih okolnostij nagovoriti, ne more ustanoviti goljufije, češ da nedostaje znakov »poškodovanja« (§ 197. k. z.). Toda ne gledé na to, da so (kar se pozneje dokaže) izpovedbe priči vsekakor važne, bi nebistvenost istih venderle ne izključala odgovornosti radi hudodelstva po §-u 199., *lit. a*) k. z., kajti ocenjevanje izpovedeb je sodna stvar; priča ne more in ne sme, ako ve, da se državno pravosodje v največo opasnost spravi, soditi, je-li ta ali ona okolnost važna ali ne; že samo dejstvo, da sodnik pričo o čem vpraša, je le-tej zadosten povod, dotično okolnost važno zmatrati; pričina dolžnost je, ugajuje danemu jej pozivu, sodniku resnico povedati. Kedor torej pričo na kršenje le-te dolžnosti pregovoriti skuša, zapadel je nepogojno kazenskemu določilu §-a 199., *lit. a*) k. z. Ničnostna pritožba državnega pravdnštva pa je vtemeljena, in to iz materijelno-pravnega stališča (§ 281., št. 9., *lit. a*) k. pr. r.); kajti učina prestopka po §-u 516. k. z. se ne more izključiti samo zato, ker se dejanje ni dogodilo »na javnem kraju«, in ni moglo zato (kakor razsodba trdi) javnega pohujšanja povzročiti. § 516. k. z. zahteva sicer dejanski znak kršenja nravnosti ali sramožljivosti »na javno pohujšanje vzbujajoči način«; toda rečeni znak obstaja ne samo v javnem izvršenji dejanja, nego tudi poznejše razglašenje dogodka daje dejanju sposobnost javno pohujšanje povzročiti. In uprav v predstojećem slučaju se je obtoženi čin razglasil in je mogel obtoženec to slutiti, ker se je bil lotil osebe, o katerej ni imel povoda domnevati si, da je nečistim dejanjem podvržena, in ki se je vsled tega branila zoper obtoženčev gnjusni napad, in je le-tega takoj objavila. Na podlagi teh uvaževanj kvalificirati je čin prestopkom po §-u 516. k. z. in ugoditi vsled tega pritožbi ničnosti po §-u 281., št. 9., *lit. a*) k. pr. r. Sodišče zmatralo je obsodbo obtoženca po §-u 516. k. z. nedopustno tudi iz formalnih pomislekov. Le-te pomisleke pobija uspešno ničnostna pritožba, oprta na § 281., št. 9., *lit. b*) k. pr. r. Izpodbijana razsodba meni, da mora (oprostilna) razsodba okrajnega sodišča tolimskega krepostna ostati, čim ni čina istinito zmatrati hudodel-

stvom, vzlic temu, da se je postopanje v zmislu §-a 363., št. 4. k. pr. r. na predlog državnega pravdnštva radi hudodelstva po §-u 129., I., *lit. b*) k. z. nadaljevalo, dasi je bil obtoženec z razsodbo okrajnega sodišča tolminskega prestopka po §-u 516. k. z. oproščen, češ da ne dostaje onih pogojev (kvalifikacija čina hudodelstvom), pod kojimi zakon dovoljuje nadaljevanje kazenskega postopanja radi absolutne nepristojnosti okrajnega sodišča. Temu nazoru nasproti trdi pritožba državnega pravdnštva, da sme sodnik, čim je bilo nadaljevanje kazenskega postopanja v zmislu §-a 363., št. 4. k. pr. r., če prav brez pravičnega (po zakonu ne zahtevanega) sodnega odloka, začeto, čin, o katerem se mu je po §-u 129., I., *lit. b*) k. z. soditi predlagalo, brez ozira na prejšnjo razsodbo okrajnega sodišča zmatrati predmetom svoje judikature. Toda razsodilo predstoječega slučaja ni odvisno od odločbe, kateri navedenih navzkrižnih nazorov je pravi. Zadošča temveč pripomniti, da je dejanjska podlaga, na kojoj sloni razsodba okrožnega sodišča bistveno različna od one, ki je bila okrajnemu sodišču na razpolaganje. Okrajno sodišče je bilo priči Milana B. in Tilha S. na temelji §-a 153. k. pr. r. od pričanja oprostilo; obtoženec je čin tajil. Oprostitev od obtožbe temeljilo je torej v prvi vrsti na nedostajanji dokaza obtoženega čina. Okrožno sodišče pa je imelo izpovedbi priči Milana B. in Tilha S. na razpolaganje, in temeljem istih proglasilo je svoje prepričanje, da je obtoženec istinito nečisto dejanje dovršil (če prav ne hudodelskim namenom, kakor je obtožba trdila). Med razsodbo okrajnega in ono okrožnega sodišča obstajale so torej take okolnosti, ki bi bile obnovljenje kazenskega postopanja v kvar obtožencu v zmislu §-ov 480. in 355. št. 2. k. pr. r. opravičile. Dasi ni bil storjen pravičen sklep o obnovi postopanja, je moglo sodišče, videvši, da ni imelo materijelnega uveta v obnovo postopanja, vender dokazila, katera so se ravnokar našla meritorno ocenjati, ne da bi prej vrnilo spisov okrajnemu sodišču radi sklepanja o obnovi postopanja, tembolj ker ni dovoljen obtožencu kak pravni lek zoper dovolitev obnove postopanja (§ 480. k. pr. r.). Pritožbi državnega pravdnštva bilo je vsled tega ugoditi, razsodbo okrožnega sodišča goriškega v izpodbijanem delu uničiti in obtoženca na podlagi §-a 288., št. 3. k. pr. r. prestopka po §-u 516. k. z. krivim proglasiti.

Fitik.

b) Kader se je zastaranje sodnim preganjanjem prekinilo, ne more začeti rok novega zastaranja od dobe le-tega preganjanja, nego stoprav od časa, ko se je sodno preganjanje oprostivijo ali ustavitvijo dovršilo.

Kasacijsko sodišče je na pristožbo ničnosti v obrano zakona, vloženo po generalni prokuraturi, dovršivši javno razpravo, za prav spoznalo z naredbo z dne 9. junija 1896, št. 6310:

Z razsodbo za mesto delegovanega okrajnega sodišča kazenskega v Trstu z dne 12. marca 1896, št. 900, s katero je bil Matevž Valentinovič prestopka po §-u 312. k. z. radi zastaranja oproščen, kršil se je zakon, in sicer v §-u 530. k. z.

Razlogi.

Dne 26. novembra 1893. l. prejelo je za mesto delegovano okrajno sodišče kazensko v Trstu pôtem državnega pravdnštva kazensko ovadbo tamošnjega mestnega magistrata zoper Matevža Valentinoviča radi prestopka po §-u 312. k. z., storjenega dne 14. novembra 1893. l., razžaljenjem z besedami necega, uradni posel opravljajočega, magistratnega koncipista. Dne 10. februarja 1894. l. določila se je na ovadbo glavna razprava na dan 27. rečenega meseca, toda se je dne 22. februarja, na prošnjo obtoženčevega zagovornika, na dan 21. marca 1894. l. prenesla. Le-tega dne se je vršila razprava; obtoženec se je osebno zagovarjal; zaslišavši priče odgodil je sodnik razpravo v daljne poizvedbe, ne da bi bil takoj ali kasneje s posebnim odlokom dneva nove razprave določil. Dne 24. avgusta 1894. l. prosil je zagovornik, sklicevaje se na okolnost, da je od zadnje razprave (21. marca 1894. l.) rok zastaranja (treh mesecev, z ozirom na ustanovitev kazni zapora treh dni do enega meseca) potekel, ne da bi se bil mej tem kak čin kazenskega preganjanja zoper obtoženca izvršil, ustavitev daljnega postopanja. Na omenjeno zagovornikovo prošnjo povprašalo se je dne 18. januarja 1896. l. državno pravdnštvo za njegovo izjavo, in le-to je predlagalo z dopisom z dne 22. januarja 1896. l. nadaljevanje postopanja. Dne 25. januarja 1896. l. prosil se je magistrat za neko razjasnilo, in dospevši le-to, določila se je dne 16. februarja 1896. l. razprava na dan 25. februarja 1896. l., toda se je vsled prošnje zagovornikove prenesla na dan 12. marca 1896. l. Le-tega dne se

je vršila razprava ter končala z oprostitvijo obtoženca radi zastaranja. Rzsodba je postala polnomočna; ista pa je pravnopomotna. Kazenski zakon z 1803. l. določal je v §-ih 206. prvega in 274. drugega dela, da zastaranjem ugaša hudodelstvo (preiskava) in kazen, ako se ni proti storilcu od dneva dovršenega hudodelstva (prestopka) preiskava pričela. O dobi, od katere začenja, za služaj pretrganja zastaranja kakim preiskovalnim činom, novo zastaranje, ni kazenski zakon ničesar določal; uvaževaje pa, da sta ustanavljala §-a 471. in 474. prvega dela, da je obnova postopka v kvar obtoženca samo tedaj dopustna, ako ni »od časa proglašene rzsodbe« (§ 471.), odnosno »od časa proglašene oprostilne rzsodbe« (§ 474.), hudodelstvo zastaranjem ugasnilo, ni dvoma, da začenja v le-tem slučaju novo zastaranje edino le od dneva rzsodbe. Slično ustanovitev nahajamo v kazensko-pravdnem redu z 1850. l. v §-u 393., in v onej z 1853. l. v §-ih 366., 367. in 432., *lit. a*), dočim določa sedaj veljavni kazensko-pravdni red v §-ih 352. in 355., da je obnova postopka v kvar obtoženca le tedaj dopustna, ako še ni kaznivost dejanja zastaranjem ugasnila, ne da bi kaj natančnejšega ugotovil gledé dobe, od katere začenja v tem slučaju zastaranje. Toda tega ni bilo niti treba, ker izraža že kazenski zakon z 1852. l. v §-ih 227. in 231. o tem vprašanji popolnoma jasno, da je računati rok zastaranja, za slučaj, da se je proti storilcu radi kaznivega dejanja že preiskava pričela, od časa rzsodbe, s katero je bil pravnomočno oproščen, in je le-ta določitev z ozirom na sedaj veljavni kazenskopravdni red, tudi na slučaj ustavitve kazenskega postopanja zmislju primerno raztegniti. Iz tega izhaja, in sicer v protislovji z mnenjem, na katerem sloni izpodbijana rzsodba, da začenja novo postopanje, čim se je dogodilo pretrganje zastaranja kakim činom sodnega postopanja, ne že s tem preganjalnim činom, ampak stoprav z rokom, v katerem se je sodno preganjanje oprostitvijo (ustavitvijo) dovršilo; da se torej zastaranje, tekom postopanja, čim je bilo zastaranje pretrgano, dovršiti ne more, temveč da ohrani započeto sodno preganjanje svojo veljavnost v zmislju zakona neprenehoma do zvršetka postopanja. Različno je vsekako urejeno zastaranje v tiskovnih stvareh (§-a 27. in 40.), kjer se dovrši, ako se v dobi zastaranja ni nadaljevalo začeto postopanje, in slično določa tudi načrt kazenskega zakona (§ 69.), da začenja pretrgano zastaranje od dneva, katerega se je vršil zadnji čin pre-

ganjanja ali preiskave. Toda prašanje o kazni vničujočej nravi zastaranja razmotrivati je na podlagi določenih ustanovitev sedaj veljavnega zakona, torej ne de lege ferenda, nego de lege lata. Vsled tega bilo je pritožbi ničnosti vstreči.

Fitik.

c) **O pojmu „zvijača“ kader je bila odpeljana nedoletnica svojim starišem (§ 96. k. z.).**

Dvajsetletni Lenart A. in sedemnajstletna Natalija B. sta se že nekaj let sem srčno ljubila. Rada bi se bila poročila, toda Natalijini stariši niso hoteli privoliti, češ da bi zakon ne bil srečen, ker Lenart A. ni bil mladenič, kakoršnega so si želeli za svojo hčerko. Natalija B. je sicer pogostoma skušala svojo mater prepričati, da bode srečna z Lenartom A., a mati se le ni hotela udati. Nekega dne je Natalija B. prosila svojo mater, naj privoli v zaželeni zakon, a mati je hčerki prošnjo enkrat za zmerom odbila in jo naposled še pokarala, češ da jo z rečeno prošnjo prepogostoma nadleguje. Natalija B. se je čutila žaljeno in je materi zažugala, da se zgodi v kratkem velika nesreča, ako jej zakona z Lenartom A. ne dovoli. Istega dne bilo je Lenartu A. odpotovati v bližnjo mestoce Tržič, kjer je imel neki nujen posel. To je bilo Nataliji B. znano. Le-ta je zapustila proti večeru skrivno očetov dom, šla je čakati na ulico Lenarta A., in se mu je pridružila, ko je šel na železniško postajo. Po potu gredé razodela je Natalija B. svojemu ljubljencu svoj sklep, da hoče ž njim iz očetove hiše uiti in postati njegova zoper voljo svojih starišev, ter ga je prosila naj jo se seboj odvede. Lenart A. ni hotel nikakor pritrditi njenemu sklepu, protivil se je odvesti jo, in jo rotil, naj gre nazaj domov, pripominjši, da bode z njenimi stariši govoril takoj, čem pride domu, in da bode v malo dneh stvar v njen prid poravnana. Toda Natalija B. se le ni hotela udati, rotila je ljubljenca, naj jo odvede in zaklevši se pravi, da je ne najde več žive, kader se vrne, ako je ne odvede. Toliko ga je Natalija B. nagovarjala, dokler ga ni slednjič prepogovorila. Lenart A. jej je kupil vozni listek, in odpeljala sta se oba z istim vlakom, toda ne vkupej, nego vsak v svojem vozu. Dospевša v preje omenjeno mestoce, sta se zopet združila. Lenart A. je najel v gostilnici sobo. Ko sta šla spat, se je Natalija B. Le-

nartu A. usiljevala, dokler je ni le-ta oskrunil. Natalijini stariši so bili mej tem pobeg svoje hčerke naznanili oblastvu in koncem tretjega dne je žandarmerija ljubljenca zasledila, Lenarta A., ki je vse tri dneve Natalijo B. preživiljal in vse potrebno zanjo plačeval, zaprla, a Natalijo B. njenim starišem izročila.

Državno pravdnštvo obtožilo je bilo Lenarta A. hudodelstva odvedbe po § u 96. k. z., in razsodno sodišče ga je tudi v zmislu obtožbe krivim proglasilo.

Lenart A. pa je bil mnenja, da je razsodno sodišče § 96. k. z. krivo tolmačilo, ter ga krivim proglasilo, ne da bi bilo v njegovem dejanji znaka zvijače; kajti čin (faktum), da je on Natalijo B., bodisi tudi brez vedenja njenih starišev, iz Trsta v Tržič odvedel, sam zase ne more, po njegovem mnenji, ustanavljati vznaka zvijačnega dejanja. Obtoženec je zato izpodbijal razsodbo razsodnega sodišča s pritožbo ničnosti, katero je utemeljeval na § 281., št. 9. *lit. a)* k. pr. r.

Kasacijsko sodišče je pritožbo z razsodbo z dne 13. decembra 1895, št. 12354 odbilo iz teh-le

razlogov:

Pred vsem je treba pripomniti, da gre v predstojećem slučaju za odvedenje osebe, ki je bila v to privolila, in da je zmatrati zato obtoženčevo delovanje bistveno le omogočenjem in pospeševanjem vkupnega pobega. Rušenje pravice je naprto zoper stariše nedoletnice, in zato se je sodišče z vso pravico najprej s prašanjem pečalo, je-li iztakniti v obtoženčevem vedenji nasproti starišem odvedenke znake zvijače. Temu prašanju je pritrditi. Kakor je mogoče zakriviti hudodelstvo goljufije zvijačnim posluževanjem tuje nevednosti, istotako je zahtevanju znaka zvijače v hudodelstvu odvedenja zadoščeno, ako je delovanje odvoditeljevo tako osnovano, da se odteguje zapazbi in spoznanju onih oseb, katerih pravice se z odvedenjem žalijo, in da se s prikrivanjem dogodkov rečenim osebam možnost, odvedenje preprečiti, odvzema. Zvijačno je torej odvedenje vsakokrat, kader koli je storilec isto za hrptom starišev nedoletnice izvedel. Razmotrovaje ustanovljeno dejansko razmerje po označenem nazoru, pokazuje se takoj, da je popolnoma neosnovana ničnostna pritožba. Obtoženec je priskrbel Nataliji B., izven očetove hiše mu-dečej se, o kojoj niso njeni stariši v onem hipu vedeli, kje se mudi,

ugodivši njenej prošnji, ne da bi to vedeli njeni stariši; in prevarivši le-te v njih paznosti in nadzorovanji, sredstvo za odhod iz Trsta, s tem, da jej je kupil vozni listek, in da je istočasno ž njo v Tržič odpotoval; v Tržiču poskrbel je za vkupno stanovanje; ter je s tem ustvaril razmere, ki so Nataliji B. pobeg iz očetove hiše in odsotnost daleč od iste omogočale, dokler se ni oblastvu, od starišev v to naprošenemu, posrečilo, odvedenko zaslediti in starišem dopeljati. Okolnost (kojo ničnostna pritožba posebno poudarja), da se je obtoženec sicer z istim vlakom, toda ne v istem vozu vkupno z Natalijo B. vozil, in da se jej je stoprav na postaji v Tržiču pridružil, ne more obtožencu nikakor koristiti, kajti začasna ločitev odpeljatelja od odvedenke imela je pač samo smoter zasledovanja obeh beguncev obteževati.

Fitik.

d) Psovanje ali sramočenje duhovnika, službo božjo opravljajočega, ustanavlja samo za-se pregrešek po §-u 303. k. z., tudi če storilec ni namerjaval sramotiti bogoslužno opravilo.

Župan S. ni bil poseben prijatelj svojega župnika T.; koder in kakor je le mogel, mu je zabavljaj in delal sitnosti. Necega dne je šel župnik prevideti bolnika v bližnjo vas. Množica pobožnikov je hodila za župnikom, ki je nosil sv. rešnje telo. Srečal je tudi S. sprevod, ustavil se je kraj pota in se tudi odkril. T. je takoj opozoril S., da bi bil moral tudi poklekniti. S. se je na to odrezal: »Bogu se klanjam, oslu pa ne!« ter nadaljeval potem svojo pot.

Razsojujoče sodišče proglasilo je S. v zmislu obtožbe na podlagi dejanskih okolnostij krivim pregreška po §-u 303. k. z.

Obtoženčevo pritožbo ničnosti je kasacijsko sodišče z razsodbo z dne 17. januarija 1896, št. 13351 ex 95 odbilo iz teh-le

razlogov.

Pritožba ničnosti je v točki, kjer se trdi, da je S. obtožene besede brez premisleka v trenutku npravne (instiktivne) reakcije, proti, po njegovem mnenji neumestnemu opominu duhovnikovemu izustil, protislovna z sodnimi utesnitvami in z razlogi izpodbijane razsodbe, kjer se trdi, da se je sicer imelo ozir na rečeni obtoženčev vgovor, a da se je tudi konstatovalo, da se je obtoženec

svojih besed zavedal. Vtemeljevaje ničnost razsodbe razsodnega sodišča v zmislu točke 9., *lit. a*) § a 281. k. pr. r. trdi pritožnik, da niso bile njegove besede same za-se razžaljive; da pregrešek po §-u 303. k. z. razen tega tudi zato ne obstaja, ker ni obtoženec verskih čustev žalil, rekši istočasno, da se Bogu uklanja. Toda pritožnikove trditve niso prave. Učin pregreška po §-u 303. k. z. bi obstajal tudi tedaj, ako bi se grajane besede v zmislu pritožbe tolmačile, kakor češ, da je obtoženec duhovniku nevednost očitil, kajti tako očitanje je že samo za-se sramotilno in razžaljivo (§ 491. k. z.). Ako se pa še uvažuje, da se je napominano očitanje v taki obliki izreklo, ki ga je kar naravnost psovanjem (§ 496. k. z.) označiti, izvira iz tega, da nedostaje pritožbi vsake podlage. Predmet pregreška po §-u 303. k. z., je v predstojećem slučaju verski služabnik, božjo službo opravljajoči, ako je le-ta razžaljen, obstaje učin pregreška po §-u 303. k. z., in ker se je obtoženec, kakor je to sodišče izrecno konstatovalo, razžaljivega pomena svojega dejanja zavedal, ni treba dalje premišljevati iz katerega povoda je obtoženec tako ravnal. Naj je le obtoženec samo iz osebnega sovraštva zoper duhovnika tako ravnal, ne da bi bil namerjal verskega opravila žaliti, obstaje vendar-le učin pregreška po §-u 303. k. z., vsaj je uprav tako tudi službo opravljajoči uradnik (§ 312. k. z.) zoper razžalitve vsake vrste zaščiten, tudi če se iste samo njegovega zasebnega (privatnega) življenja tičejo. Ta zakonom v prid vere zajamčena obramba, je duhovniku v neovirano izvrševanje bogoslužnih opravil potrebna.

Fitik.

Književna poročila.

Mjesečnik pravičkoga društva u Zagrebu ima v br. 7. za mesec julij t. l. sledečo vsebino: O pravu i pravednosti. Predavao u skupštini pravičkoga društva dne 23. maja 1896. dr. Fr. J. Spevec. — Uredjenje seljačkoga posjeda i regulacija zadružnih odnošaja u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji te bivšoj vojnoj krajini s obzirom na hrvatsko-ugarsko pravo i urbar Marije Terezije. Napisao Josip Hoholač. Nastavak. — Kriva prisega i krivo svjedočanstvo. Po dru Fr. E. pl. Lisztu preradio dr. J. Veličković. Nastavak. — Pravosudje: A. Gradjansko. B. Kazneno. Iz upravne prakse. — Rješitba kr. financijalnoga upravnoga sudišta. — Poslovanje sudova u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji. Priobčuje dr. Krunoslav Bobinac. —